

68

TAK, HĽÁ,
JE CELÉ POLE JEDNA
ŽIVÁ TVÁR.

SEMINARISTI NIE SÚ LEN ÚČASTNÍCI KŇAZSKÉHO SEMINÁRA

Text Jaroslava Čajková

Súčasťou 68. Hviezdoslavovho Kubína bola aj tvorivá dielňa detského prednesu, presnejšie seminár pre učiteľky/ov základných škôl a základných umeleckých škôl. Odvážne aj opatrne vstupovali do diskusií k jednotlivým kategóriám detského prednesu, no premýšľali aj mimo nich. Výsledkom ich uvažovania a zážitkov sú aj hodnotenia textov a prednesov, s ktorými sa radi podelili.

ESTER GEREGOVÁ

JANA HUMENÍKOVÁ: KÁČER

Toto vystúpenie patrilo medzi menej zaujímavé v 1. kategórii nie kvôli dispozíciam recitátorky, ale z hľadiska výberu textu. Ten sa začína citoslovami „tuki-tuki“, čo hned vytvorí isté napätie a očakávanie. Ester to aj takto prezentovala, ozvalo sa „spod krídla... mama kačka ho natešene nadvhla...“ Tieto verše sľubujú pekný príbeh. Dozvieme sa, že mame kačke sa vyliahlo deväť kačíc a jeden káčer a od tej chvíle sa v texte už nič zaujímavé nedeje. Aj recitátorka použila rovnaké tempo a takmer bez páuz sme sa dostali do situácie, keď ich mama kačka chce začať učiť plávať. Ďalším zaujímavým faktom v texte je, že káčer nechce ísť do vody a tu prekvapuje postoj mamy, ktorá je až diktátorsky prísna a s jediným synom nediskutuje. Myslím, že takáto rodičovská výchova je už minulosťou. Recitátorka sa stotožnila s postavou prísnej mamy a stastliivo prikazuje – stále rovnakým výrazom a tempom. Káčer ušiel do kríkov, čo sa dozvedáme z priamo vypovedaných viet, mama ho našla – ale ako? V závere mu prekvapivo nežným hlasom povie, že snád’

nechce byť hanbou rodiny. Dcérky sú v poriadku – a on? Káčer neskame mamu, pôjde s nimi do vody – „ked’mám pierka vymastené, a na nôžkach blany.“ Neviem, či je toto dosť pravdepodobný záver príbehu bojazlivého káčera, ked’ len slúbi mame, že ju neskame. Recitátorka si vybrała text, ktorý jej neponúkal veľa možností na tvorivú prácu, je predvídateľný, plochý a problémy sú vyriešené príkazmi alebo hrozbou hanby. Napriek nedostatkom textu recitátorka bola výrazná.

Zuzana Krupková

KATARÍNA FELICITA KOŠÚTHOVÁ DANIEL HEVIER: BZ A BZZZZZZZ

Daniel Hevier je autor, ktorého pozná snáď každé dieťa. Pre jeho tvorbu je charakteristická ľahkosť, hravosť, hýriavá metaforickosť, vtip a slovné hry, a vo veľkej miere i citlivosť a spontannosť. Recitátorka si vybrała text o dvoch nezbedných muchách Bz a Bzzzzzz, ktoré vedú debatu o lietaní, krátkych i dlhých linkách, o peripetiách spojených s náročnosťou lietania. Tento text bol vzhľadom na vek i typ recitátorky veľmi dobre vybraný. Je dostatočne myšlienkovovo i umelecky náročný, poslucháčovi ponúka dostatok priestoru na pochopenie i predstavu zobrazovaného dejá, vynikajúco aktivuje našu fantáziu i obrazotvornosť. Katarína ma od prvého momentu vtiahla do pôsobičného dejá príbehu. Pútavým prednesom udržala moju pozornosť až do úplného konca, pričom som po celý čas mala dojem, že ňou vykreslené obrazy vidím priamo za ňou na pozadí opony. Ani na chvíľu nestratila kontakt s obecenstvom. Hlasový i rečový prejav bol veľmi príjemný

a kultivovaný, bez zbytočného afektu či prehrávania. Veľmi pekne pracovala s recitáorskými výrazovými prostriedkami i pauzou. Oceňujem aj jej mimoverbálnu komunikáciu, ktorá bola prirodzená, nevtieravá, korešpondovala s prednášaným textom a umne ho podčiarkla.

Soňa Jáchimová

SIMON BALÁŽ

ROALD DAHL: MATILDA

(PREKLAD EVA PRELOŽNÍKOVÁ)

Matilda je text určený deťom mladšieho školského veku, ale svoje si v ním nájde aj dospelý čitateľ. Spisovateľ pútavým a humorným spôsobom opísal príbeh Matildy, geniálneho dievčatka, v prostredí školy. Matilda spolu s učiteľkou Meduškovou stojí v kontraste s nevšímavými, ľahostajnými rodičmi a krutou, násilnou riaditeľkou Byvol-skou. Text ponúka možnosť prepojenia so súčasnosťou, napríklad ako k deťom pristupujú dospelí, ktorí im často neveria, nedôverujú a podceňujú ich. Úryvok textu bol vhodne zvolený pre recitátora vzhľadom na jeho vek. Napriek tomu, že tu vystupujú iba ženské postavy, recitátor Simon Baláz ich vykreslil výstižne a vďaka rôznym polohám v hlase ich zreteľne odlišil. Riaditeľku Byvolskú poznáme, aj vďaka jej činom, ako bezcitnú a hrubú obryňu. Recitátor pri formovaní jej postavy vôbec nepoužíval intenzitu a hrubosť hlasu. Svojim výrazom ju stváraoval úsorne, ale presne a vytváral pocit rovnako nepríjemnej postavy. Prednes recitátora bol živý, pútavý. Správne využíval recitáorské výrazové prostriedky a spolu s mimikou a gestom tak dosiahol pochopiteľnú interpretačiu textu. Do príbehu ma vtiahol od začiatku až do konca. Po celý čas

ostával v kontakte s divákom.
Zuzana Nováková

ANNA ŠIMKOVIČOVÁ
WISŁAWA SZYMBORSKÁ:
VÝBER BÁSNÍ

Recitátorka si vybraла pre prednes výber z básní Wisławy Szymborskej. Celou montážou sa niesla ústredná myšlienka: ako ovplyvňuje naša minulosť a prostredie, v ktorom vyrastáme, našu budúcnosť a naše činy? Jadro montáže tvorili dva zdanivo odlišné príbehy, respektívne obrazy. Jeden je z raného detstva Adolfa Hitlera a druhý je hra s predstavou autorky, čo by sa stalo, keby si mama a otec vzali iných životných partnerov. Tieto dva príbehy sú orámované úvodnou úvahou o ruke ako nástroji schopnom vytvoriť umelecké diela, ale zároveň napísat i Mein Kampf. Záver montáže tvorila krátká filozofická báseň, ktorá zdanivo nedávala odpovede na ústrednú otázkou, ale otvárala ešte ďalšie otázky a nútila k ďalším úvahám. Čo nás predurčuje na to, akí sme? Aké vlastnosti sme dostali do vienka alebo získali na to, aby sme v živote konali tak, ako konáme? A ako naše skutky ovplyvnia nás život či život našich najbližších či celého sveta? Skladba básni pôsobila vcelku kompaktne a podľa mňa vytvorila dramaturgický oblúk. Básne sa vyznačujú voľným veršom, bohatým básnickým slovníkom, sugestívnymi obrazmi, ale bez veľkých slov.

Pre interpreta sú to veľmi kvalitné texty, ktoré dovoľujú rôzne asociácie, tvorbu s obrazmi a hravý prístup. Zároveň sú básne popretkávané odkazmi, ktoré vyvolávajú zvedavosť a umožňujú recitátorovi hľadať odpovede a rôzne možnosti výkladu. Anna Šimkovičová sice prednášala iba v druhej kategórii, ale ide o vyspelú, hlbavú recitátorku s vlastným názorom a postojom k textu. Výber textu bol pre jej typ a vek vhodný a v súčasnej geopolitickej situácii i veľmi aktuálny.

V úvode prednesu si pomohla recitátorka gestom – zdvihnutím a skúmaním svojej ruky –, ktoré nebolo rušivé, naopak akcentovalo ústrednú myšlienku. Stalo sa záro-

veň pomyselnou „udičkou, ktorou si chytia divákov.“ Po úvodnej úvahе nás s úsmevom na perách viedla do obrazu predvojnového Nemecka, kde malé dieťa Adolfko nevinne začína svoj život, pelargónie žiaria v oknách a hudba verklíka hrá na dvore. Recitátorka bohatu využila všetky výrazové prostriedky na navodenie milej, bezproblémovej atmosféry. Vyhla sa zbytočnému prehrávaniu a prvoplánovemu vykresleniu komunikácie s malým dieťaťom („Čia je to ručička, čia, uško, očko, noštek“). Jej prednes v tejto časti bol civilný a radostný až do momentu, keď opisovala vôňu „šedého“ mydla a ticha („nepočuť zavýjanie psov a kroky osudu“) ako predzvest zla, čo má prísť. Výraz recitátorky sa prudko zmenil a zmenila sa aj atmosféra nadchádzajúcej časti. Prostredníctvom celej škály výrazových prostriedkov vytvorila pocit väčšej naliehavosti a akoby predzvest niečoho, čo cítime, tušíme... V závere básne sa opýta fotograf dievča: „Ste všetky?“ A ony odpovedajú: „Áno, pane, sme všetky“. Recitátorka pomocou výrazových prostriedkov pomyselne v druhom pláne dopovedala za nich, zatiaľ.

Mne sa páčil prechod k záverečnej filozofickej časti montáže. Ostalo ticho. Ticho na uvedomenie si všetkého, čo sme počuli, a na zamyslenie. Je otázne, či na tomto mieste neukončiť prednes, ale myslím si, že tá bodka, ktorá uzavrela oblúk textu, mala byť a krátká úvaha o budúcnosti, ktorá sa stáva minulosťou, o tichu, ktoré ničí veľa slov a proklamácií, a o ničote, ktorá vlastne ničotou nie je, bola na mieste. Poskytla veľa otázok a dôstojne uzavrela text. Druhou stranou mince je prednes týchto myšlienok. Myslím si, že veľké finále sa akoby stratilo. Recitátorka nedokázala divákom presvedčivo sprostredkovať hľbku myšlienok. Myslím si, že jej výpoved v závere bola nad rámec jej životných skúseností.

Montáž básni Wisławy Szymborskej v podaní Anny Šimkovičovej bola nepochybne veľmi prijemným a kultivovaným zážitkom. Recitátorce sa podarilo plasticky vykresliť

to, čo si zaumienila. Podarilo sa jej vystavať a sprostredkovať text zaújmavým, až objavným spôsobom. Podarilo sa jej nadviazať kontakt s divákom a takmer do konca ho udržať. Celkovo sa nezľakla pomerne ľašieho a hlavne hlbšieho textu. Prostredníctvom neho položila divákom niekoľko filozofických otázok a je na nás, ako s nimi naložíme. Milica Pálfyová

ONDREJ SPIŠÁK
ETGAR KERET: PORUCHA
NA KONCI GALAXIE

Recitátor nám sprostredkoval komunikáciu Varšavského s riaditeľom zážitkového ústavu. Na pomerne veľkej ploche ukázal vývoj netrpežlivosti alebo manipulatívnej obratnosti Varšavského, ktorý chcel dostať svoju hendikepovanú mamu do inštitúcie, čo sprostredkúva zážitky. Úvodná komunikácia s divákom a opis komunikácie použitím „Re: Re: Re:“ (jednotlivých odpovedí) na mňa zafungovala. Badal som dokonca únavu v naliehavosti Varšavského, ktorý si potreboval utvrdiť svoju cielavedomosť alebo krivdu, aká sa udiala na židovskom národe. Argumentuje, že jeho mama je živá, a pre ňu ešte môže niečo urobiť a tak ju urobiť šťastnejšou. Z môjho pohľadu recitátor šťastne volil mimoslovné výrazové prostriedky – dych či jemnú grimasu. Recitátor mi odovzdal verbálnym spôsobom, akú moc má písaný text. Literárny hrdina dosiahol ciel, ktorý je na prvý pohľad nedosiahnuteľný. Recitátor vyjadril ostrejšiu reakciu Varšavského na riaditeľovu odpovедь dychom. Vytvoril tak súčasť atmosféru, avšak koniec prednesu bol rozpráčity. Hoci výstavba prednesu alebo výkonu nebola bezchybná, z môjho pohľadu fungovala. Gradovať sa nedá donekonečna, a preto nastával jemný pokles v tvrdosti Varšavského, čo by mohlo poslucháča vyrušiť, ale ja som mal možnosť si aspoň vydýchnuť. Prednes je určený azda každému, kto formálnym spôsobom komunikoval s neznámym človekom formou e-mailu. Ján Jozéfek

ŠTVE MA TO

Text Pavol Náther
Foto Michal Lašut

Zrelí recitátori IV. kategórie poézie siahajú po textoch, ktorými častokrát vyjadrujú svoje názory a postoje. Citeľné to bolo aj na tohtoročnom Hviezdoslavom Kubíne. A aké sú teda témy a problémy, ktoré recitátorov hnevajú a radi by ich zmenili?

DOMÍNIKA ĎURICOVÁ (VEĽKÝ KRTÍŠ)

Mňa najviac rozčuluje to, že ľudia si nevážia ostatných ľudí a kritizujú ich a súdia na základe toho, ako vyzerajú a čo o nich iní hovoria.

NICOL JUNGOVÁ (NOVÁ DUBNICA)

Mňa najviac štvú predstupy ľudí. To, ako sa ľudia škatulkujú a odmietajú priať niečo nové. Ja som mala napríklad dlhé vlasy, teraz som si ich ostríhalu nakrátko, a moje okolie malo veľký problém sa s tým zmieríť.

KARIN KOHÚTOVÁ (TRNAVA)

Osobne mi prekáža prístup pedagógov k deťom. Lebo dieťa neberú ako rovnocenného partnera. Ja študujem strednú odbornú školu pedagogickú a myslím si, že deti sú predpokladom pre lepšiu budúnosť a ak sa k nim nevieme správať, tak nemôžeme zmeniť svet.

BRANISLAV LACKO (KOŠICE)

Myslím si že veľmi veľa dnešných problémov by si dalo vyriešiť len tým, že by sme prosté spomalili a všimli si všetky krásne veci naoko-

lo a dali si tú námahu začať konverzáciu aj s neznámym človekom. Je toľko krásnych vecí, ale ako sa za všetkým ponáhľame, tak si ich často nevšimne.

MICHAELA GOČOVÁ (PREŠOV)

Ja si myslím, že sa navzájom nepočúvame a nerešpektujeme. Keby sme to zmenili, tak by sa nám žilo lepšie.

ZUZANA GAJDÁCSOVÁ (ŠAHY)

Mňa najviac štve rasizmus a to, že sa ľudia odsudzujú na základe farby pleti, sexuálnej orientácie alebo národnosti.

NIKO ČÁRSKY (BRATISLAVA)

Mňa veľmi hnevá, že ľudia sú ignoranti a pokiaľ sa to ich netýka, tak sa tým nezaoberajú. Svet sa rúti do záhuby a nikoho to nezaujíma, či už sa jedná o vojny, ľudské práva alebo našu klímu.

SIMONA HORIČKOVÁ (NITRA)

Mám pocit, že ľuďom ako keby vyzvadzajú keď im nie je dobre a môžu sa ľutovať. A ešte aj to, že automaticky hľadáme v ľuďoch to zlé, a zabúda-

me im hovoriť niečo pekné.

BRONISLAVA IŠTVÁNOVÁ (KOŠICE)

Mňa najviac prekáža nerešpektovanie sa. Nepočúvame sa a snažíme sa nevidieť problémy druhých. A ešte sa mi nepáči, že sa všade ponáhľame a nevidíme tie maličké krásy, ktoré sú všade naokolo.

PAVLÍNA PRASKAČOVÁ (NOVÁ DUBNICA)

Problémom je celkové nastavenie ľudstva. Máme dané akí by sme mali byť, a keďže niekto iný, tak na neho veľmi nepekné všetci reagujú. Z toho vznikajú psychické problémy, ktoré môžu iba narastať.

SAMUEL VRLÁK (MALACKY)

Veci, ktoré ma hnevajú je viac. Ale najviac mi asi prekáža tohtodobá sebeckosť mladých ľudí. Pohľad do zeme, akási bublina, v ktorej sa bojíme, ale nechceme z nej ujsť. Najlepšie by bolo rozvíjať myšlenie, kreativitu a kolektívnosť. Pomôcť by nám mohli knihy, seriály a filmy...

TEXT MUSÍ PASOVAŤ DO ÚST

Text Pavol Náther
Foto Michal Lašut

V IV. kategórii próza sme si mohli vypočuť vtipné aj veľmi vážne prednesy. A pomerne často sme si mohli vypočuť aj vulgárne slová, ktoré niekedy majú a niekedy ani nemajú opodstatnenie v prednese. Natíska sa otázka, kde sú tie hranice - aký text by si recitátori nikdy nevybrali pre svoj prednes?

NINA BENKOVIČOVÁ

(BRATISLAVA)

Netrúfam si na nikoho z takých slovenských klasíkov ako je Hviezdoslavov alebo Botto alebo Sládkovič. Spraviť dobre také texty, ktoré reálne každý pozná, fúú, tam ešte nie som.

KATARÍNA JÁNOŠÍKOVÁ (LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ)

Asi by som si nikdy nevybrala nejakú prózu, v ktorej si neviem nájsť niečo svoje.

MARTIN KETTMANN (NITRA)
V živote by som nerecitoval niečo, čo mi nejde do úst, a ten text ma vôbec nezaujíma.

MATÚŠ KUŠÍK (BRATISLAVA)

Nikdy by som nerecitoval taký text, ktorý by mi vybral niekto iný. Ked' niekto povie: „Toto je dobré, to sa ti hodí.“ Tak to určite nie.

LINDA OLLÉ

(BRATISLAVA)

Nikdy by som si nevybrala poéziu. Ja na to nie som tak.

VERONIKA KELEMENOVÁ (DUNAJSKÁ STREDA)

Nikdy by som nerecitovala text bez akejkoľvek viac emotívnej časti. Musí tam byť nejaká časť, ktorá sa dotkne aj mňa, aj poslucháča.

VERONIKA SYNČÁKOVÁ (NITRA)

Nechcela by som text, ktorý by ma v určitej časti nebavil. Keby som tam ja ako recitátor nemala ani jednu polohu, napríklad na odľahčenie a bola by to celé jedna veľká morda.

NATÁLIA MLATECOVÁ (ŠURANY)

Nikdy by som nerecitovala poéziu, ktorá je veľmi romantická a má tendenciu skĺznuť do jednej formy.

DOROTA BULANDOVÁ

(POVAŽSKÁ BYSTRICA)

Nikdy by som nešla recitovať Shakespearea, pretože mi nesedí a je to zatial veľmi ťažké na moje schopnosti.

DANIELA DOLINAJOVÁ (PRIEVIDZA)

Nerecitovala by som poéziu, pretože sa mi v próze páči to, keď je napísané tak jednoducho a priamo, že to poslucháč rýchlo pochopí. A taktiež by som nikdy nerecitovala príliš vulgárnu prózu.

AGÁTA VARGOVÁ (BANSKÁ ŠTIAVNICA)

Osobne by som si nevybrala príliš monologický text, ktorý by nemal nejaké záchytné body a príbeh. Recitovať niečo také je dosť náročné.

IV. KATEGÓRIA PREDNES POÉZIE

Branislav Lacko, Košice
J. Jandl : Som soví

Ako uchopíť prednes nonsensu? Dráma z nedrámy, hra so slovíčkami, pochabý, niekedy infantilný humor, kostým, účes, rôznofarebné ponožky. Stačí to? Nedalo by sa viac? Není to málo, Antone Pavlovič? Určite by sa našlo viac príležitostí, kde by sme našli príležitosť vyjadriť emóciu vtipnejšie, výraznejšie, silnejšie. Napriek tomu to, čo Branislav ponúkol stažilo na výrazný poslucháčsky a divácky zážitok.

Karin Kohútová, Trnava
B.Brecht: Krížová výprava detí

Karin sa so cťou vyspriadala s neľahkou úlohou nájsť spôsob, ako prednieť Brechtovu prísne veršovanú a až detsky rytmizovanú báseň s tragickejším historickým obsahom. Nešlo to ale bez straty kvetinky. S výnimkou jednej pasáže sa jej nepodarilo nepodlahnúť stereotypnej rytmike a nepremeňať príležitosť pristaviť sa pri drobných ale významných významových odtieňoch a paradoxoch. Vystúpiť z 50 odtieňov lútosti. Ale pochvala aj za to jedno zatajenie dychu.

hodnotil Richard Veselý

Michaela Gočová, Prešov Anne Waldman, Michael McClure: Mediácia pred zrkadlom Waldmanovej báseň (doplnená na úvod o niekoľko McClurových veršov) je výčítavým i bilancujúcim diálógom so svojím druhým ja, ktorý napokon ostáva monológom, keďže odpovedí na položené otázky niet. Recitátorka je od úvodu štylizovaná a počas prednesu zápasí s tým, aby sa jej výpoved' stala uveriteľnou, čo sa jej darí až v poslednej štvrtine vystúpenia.

V niektorých častiach textu je interpretačne neistá alebo až bezradná, viaceré významovo tăžiskové verše ostávajú nepovšimnuté, čo tiež oslabuje umeleckú

presvedčivosť prednesu.

Pavlína Praskačová, Nová Dubnica Carmien Michels, Pavlína Praskačová: Začalo sa to

Recitátorkin prednes bol jemný, krehký a precítený, ibaže – ibaže sa zásadne miňal so zameraním svojej predlohy. Tá mala predsa podobu akejsi protestnej proklamácie, a ako by aj nie, kedže belgická poetka zaradila do svojho prvého autorského plánu angažovanosť. Pravidelne sa totiž venuje vystúpeniam v rámci slam poetry (veľmi úspešne aj na medzinárodnej scéne). Namiesto znepokojenia ostávajú poslucháči prednesom ukolísaní a napriek nástojivosti textu sa tu vlastne nič dramatické ne(u)deje.

hodnotil Peter Milčák

Simona Horičková, Nitra

Wislawa Szymborska: Rozhovor s kameňom Nádhernou báseň této fantastické polské spisovateľky protkala Simona dalším textom, ktorým dle mého názoru rozmělnila kvalitu primárneho textu. Pritom práce na dialogu autorky-interpretky s KAMENEM je neuväritelne dobroružtivé ve výstavbe obou poloh. Pozor na vyznění celé kompozície a lepší práci s pôvodným textom. U této autorky se to vyplatí.

Bronislava Ištvanová, Košice

Sylvia Plath: Oco Ve velkém osobním ponoru predstavila Bronislava text Sylvie Plath. Rozumí obahu, pracuje s kostýmem i gestom. Pomalý nástup v černém byl impozantní. Škoda, že se výkon nevyvíjí ve väčším emočním autorském duchu. Bavila by mě lepší práce s rytmem a tempom, dúslednejší víra v autorský verš a lepší práce ve finále textu.

hodnotil Aleš Vrzák

Samuel Vrlák, Malacky

Michal Habaj: Výber básní Recitátor disponuje šarmom, vdaka ktorému sa mu celkom slušne darilo zakrývať najväčšiu slabinu svojho vystúpenia – absenciu zrozumiteľnej dramaturgie. Tento navonok veľmi

sympatický prednes bohužiaľ neponúkol náhľad do vnútra a do myšle interpretu. Tým pádom aj veľké témy a idey, ktoré text nastoluje, vyznievajú len plagátovo a bezobsažne.

Nicol Jungová, Nová Dubnica Jozef Urban: Káva pre Martinu

Oceňujem techniku reči, kontakt s publikom a mnoho zaujímavých významových členení textu, ktoré však fungovali len osobitne. Ako celok narážal prednes na problematickú úpravu, ktorá na mnohých miestach radiálne zmenila význam textu. Zámer úpravy i celej interpretácie však zostáva zahľmený a nedešifrovateľný.

Dominika Ďuricová, Veľký Krtíš Miroslav Válek: Štvrtok sa bojím

Recitátorka je technicky veľmi dobre disponovaná, dokáže svojím výrazným prejavom zaplniť celú sálu, s čím malo viacero recitátorov problém. Avšak montáž Válkových básni mala z dramaturgického hľadiska väčne rezervy. Nepodarilo sa ju obhájiť ani koncepciou nadstavbou s aktuálnou témove. Tá práve naopak len podčiarkla slabiny celého konceptu.

hodnotila Lucia Mihálová

Zuzana Gajdácsová, Šahy

Miroslav Válek: Len tak Aj z krátkeho textu je možné vytvoriť pôsobivý prednes, najmä ak má báseň zreteľnú kompozíciu a smerovanie k pointe. Netreba sa ju snažiť natiahnuť prebytočnými a často prázdnymi pauzami, radšej budovať živostou obrazov a sledovať ich premeny. Vzdať sa ilustratívnych, napríklad popisných plačlivých intonácií. Stiahnutý hlas priviesť k zvučnosti – tu by pomohlo zvedomenie techniky dýchania. Válkova báseň je postupným zostupovaním do hlbky vzťahu, snahu o úprimnosť a prirodzenosť. Kiež by bola recitátorce inšpiráciou pre ďalšie prednesy.

Niko Čársky, Bratislava

Michal Habaj: Karmakómy Básne M. Habaja, ktoré recitátor spojil vo svojom prednese, sú si pribuzné motívmi hľadania vlastného miesta vo svete a hľadania vôle k nejakému činu v ňom. Existenci-

álny charakter je miestami oslabovaný istou slovnou „uvravenostou“ textov, čo recitátorovi nepomáha vytvoriť jasný celok a vyniesť na povrch to podstatné. Nevyužitá ostala aj alúzia na litanickosť, opakovanie celých veršov či ich časť nenadobúda zreteľnú funkciu. Prednes má pár svetlých miest tam, kde sa na chvíľu dá začuť autentickosť položených otázok. Otázkou smerom k recitátorovi ostáva: čo je jeho vlastnou výpovedou, ktorú chcel cez poéziu M. Habaja sprostredkovat? hodnotila Soňa Pariláková

IV. KATEGÓRIA PREDNES PRÓZY

Daniela Dolinajová, Prievidza L. Fechová: Neuvidíš ma plakať

Daniela prednesla intímnu prózu Laury Fechovej z jej prvej zbierky (ktorú autorka vydala, keď mala 19 rokov!) s vnitorným zanietením a precítením. Text možno potreboval recitárku pomoc, aby miestami trocha všeobecne až banálne konštatácie (napr. „...srdce je dostatočne veľké, aby mohlo cítiť...“) povýšila na väšnivú osobnú výpoved. Možno keby niekto pootočil gombík hlasitosti, dokázali by sme v hľadisku odsnímať viac.

Martin Kettmann, Nitra

G. Faye – Malá krajina Zaujímavý text z prostredia svetom opomíjaného krvavého konfliktu v Ruande na hranici reportáže zaujal výberom témy Dlho sa Martin v priebehu prednesu pohyboval v kruhu stereotypných intonácií a gest. Naštastie sa mu podarilo na záver výgradovať napätie a priniesť dramatické a uveriteľné vyvrcholenie. Ako sa v atmosfére bezhraničného násilia pod tlakom masy stane človek vrahom?

Katarína Jánošíková, Lipovský Mikuláš F. Švantner: Stretnutie

V duchu Švantnerovej naturalistickej lyriky sa prednes niesol v ponurej mystickej atmosfére, miestami možno až predimenzovanej tragiky

a dramatičnosti, na hranici znesiteľnosti pokiaľ ide o dĺžku a frekvenciu páuz. Oproti tomu Katarína priniesla výraznú prácu s variabilitou rytmu a kadencie, experimentovala so zvukomalebnosťou a jej rozprávanie dôsledne a konzistentne zotrvačalo v hraniciach štýlu, ktorý si zvolila.

hodnotil Richard Veselý

Veronika Kelemenová,
Dunajská Streda Veronika
Šíkulová: Srrrrrrst

Šíkulová je živelným, ale nie prostým, či nebodaj naivným rozprávačom, jej texty majú zakaždým viacero rovin, vďaka čomu významovo pulzujú a sú čitatelsky atraktívne. Technicky disponovaná recitátorka mala problém práve s ich rozlišením, v subtílnom prejave prevažovala melan-chória, až sa ocital v jednej výrazovej rovine, bez známok vnútorného dramatizmu, bez odvahy a razancie k nečakaným posunom, ktoré by dokázali poslucháčov, omotaných akýmsi polopriesvitným závojom, osloboďti.

Linda Ollé, Bratislava

Dominik Tatarka: Listy
Dominike

Konkrétny text vo forme listu akokoľvek otvoreného, napísaného s vedomím, že sa pri ňom nebude uplatňovať listové tajomstvo, bol pre recitátorku citelne limitujúci, lebo ponúkal len pomerne obmedzené interpretačné možnosti. Prednes charakterizovala pomerne schematická výstavba bez zreteľnejšieho striedania výrazových polôh a sledy nie celkom opodstatnených rýchlych pasáži, pri ktorých sa recitátorce vytrácali intonácie a dohromady aj presvedčivosť a nástojčivosť prednesu ako celku.

Veronika Synčáková, Nitra
Gro Dahle: Daj si pozor na
vlky

Je to ako v rozprávke: ktosi (dievčatko) sa chystá do sveda a dostáva na cestu (ako najvzácnejší dar) inštrukcie, ktoré jej pomôžu prežiť. Lebo tu vždy ide o život. Recitátorka nám však od úvodu ponúka výrazovú uvoľenosť, bezstarostnosť až živílosť, prícom už od prvých slov z textu presakuje

skôr úzkostný pocit. Prednes je výrazne poznačený interpretáčou nevyjasnenosťou, čo v druhnej polovici textu potvrdzuje aj náhla, nemotivovaná zmena rozprávania do zádumčivého a väznejšieho módu. Pozoruhodný text tak v tejto konkrétnej realizácii ostáva nevyužitou príležitosťou.

hodnotil Peter Milčák

Vratko Mančuška,
Rimavská Sobota Michal
Hvorecký: Láska a smrť na
Vianoce

Vratko se publiku predstavil ako stoický francouzský intelektuál, ktorý pribíždi na Slovensko a je následne konfrontovaný se slovenskými tradicemi. Šok, ktorý postupne zažíva, zvládl skvél, škoda promarnených vtipných príležitostí v prvej polovine textu. Pozor na stereotyp větných intonací, více vásne a vypravěcké aktivity a možná lepší práci s francouzštinou.

Nina Benkovičová, Bratislava
Marek Grajciar:

Nevyhnutnosť možnosti Dramatický text získal v po-dání Niny tempo a napětí. Bohužel někdy trochu na úkor srozumitelnosti, na čemž se podílel samozrejme i obrovský sál. Neurotický svět se interpretka snážila pojmot neurotickou interpretací, která se velmi věnovala figurám příběhu a méně vypravěckému paratu. Pozor na techniku projevu a na škrty v textu.

hodnotil Aleš Vrzák

Natália Mlatecová, Šurany
Ľuba Lesná: Alma Rosé Recitátorka vniesla na javisko dievčenskú nehu a krehkosť, ktorá bola dobrým základom na stotožnenie sa s hlavnou protagonistkou. Prednes však trpel nedôslednou výstavbou a prácou s informáciami. Informácia, že sa dej odohráva v koncentračnom tábore, dáva príbeh nový, prekvapivý a mrazivý rozmer, o ktorý sme boli v tejto interpretácii ochudobnení.

Agáta Vargová, Banská Štiavnica Qais Akbar
Omar: Pevnosť s deviatimi vežami

Recitátorka zaujala veľmi príjemným, prirodzeným

prejavom. Prednes mal nesporne veľa pozitív, no chýbala mu konkrétnesia interpretácia danej témy. Bez hlbšieho ponoru do myslenia a správania postáv a bez sformulovania vlastného postoja k tažiskovému konfliktu textu zostal prednes v rovine neškodne vyrozprávanej anekdoty.

hodnotila Lucia Mihálová

Jakub Kuchár, Prešov
Arkadij Averčenko: Nevyriečiteľný

Averčenkova próza má charakter rozmernejšej anekdoty a tým i limitovaný rozsah príležitostí pre recitátora. Napriek tomu ponúkala technicky disponovanému recitátorovi možnosť vytvoriť paródiu na rôzne spisovateľské pseudoštýly práve vedomým výrazovým variovaním stále sa vraca-júceho motívu Lýdie a jej „pevných bokov“. Povedať to „zakaždým inak“, mohlo byť stratégou ako „oklamat“ vydavateľa. Je škoda, že spisovateľ Kukučkin nevyužije viac vynaliezavosti pri ponúkaní svojich diel a i postava vydavateľa ostáva málo zreteľná, málo kontrastná. Úvodné nasa-denie recitátora (príchod a úvodné motto) slúbovalo viac ako sa napokon podarilo v prednese realizovať.

Matúš Kušík, Bratislava
Ľubo Dobrovoda: Smutný nespievam

Temperamentný a technicky dobre vybavený interpret uchopil asociatívne rozprávanie so štylizáciou do perspektívy detského vedomia sviežo, s vnútorným zaujatím. Na mnohých miestach sa mu darí presne budovať

humorné situácie. Vyhrávanie figúr jednotlivých postáv pôsobí ako zámer priblížiť sa detskému napodobňovaniu. Celku prednesu by mohlo vzdať sa niektorých menej podstatných epizód a odbočení a tiež podporiť okrem komického i tragickej, melancholický rozmer životného pocitu dietáta-rozprávca. Napokon, všetko smeruje k vete: smutný nespievam. Pre budúcnosť by bolo dobré zvoliť si umelecky náročnejšiu predlohu.

Dorota Bulandová, Po-važská Bystrica George Orwell: 1984

Podnetná a aktuálna dramaturgia a zároveň vhodne zvolený úryvok z rozsiahleho románu, ktorý dovoľuje na napätom dialógu dvoch postáv sledovať „anatómiu“ propagandy a manipulácie. Pribúdajúce podoby násilia a zákernej rafinovanost lámania charakteru sa však v prednese nepodarilo detailnejšie rozkryť tak, aby nám odovzdali svoje posolstvo a naliehavú otázku prenesli až poslucháčovi. Recitátorka by potrebovala jasnejšie charakterizovať postavy, nechať vyznieť podstatné výpovede a prenejšie pracovať s dôrazom. Kniha v rukách skôr zväzovala ako pomáhala, mrazi-vou pointou mali byť skôr posledné vety textu, než obálka knihy.

hodnotila Soňa Pariláková

TÚŽBY PO SPOJENÍ

Text Dušan Jablonský
Foto Michal Lašut

Nokia.connectingpeople. Názov jedného z textov v súťaži recitátorov V. kategórie mňa inšpiroval k otázke, ktorú som im položil: Keby existoval telefón, ktorým by ste sa mohli spojiť s kýmkolvek, s kým by to bolo a prečo?

ŽELMÍRA MIŠUTOVÁ (MARTIN)

S Milanom Rúfusom. Veľmi ma oslovilo jeho dielo, je v ňom úžasná hľbka. Hoci si vážim všetkých našich básnikov, jeho staviam na najvyšší piedestál. Možno preto, že som už staršia, by som veľmi chcela sa s ním osobne porozprávať.

JANA KRAJČIOVÁ (NOVÁ VES)

V prvom rade by to boli moji rodičia, ktorí už nie sú medzi nami. Som im vďačná, že ma vychovali, že mi dali to, čo som potrebovala, že mi dali školy. A možnože medzi nami zostalo ešte dosť nevypovedaného a častokrát si pri rôznych situáciach kladiem rečnícku otázku: „Čo by na to moja mama, čo môj otec?“ A takto by mohli tieto moje otázky byť zodpovedané.

MELÁNIA HÁJKOVÁ (PEZINOK)

Poviem Vám pravdu, je by som si najradšej pohovorila s mojou mamou, pretože aj keď nás bolo sedem detí, ona na nás nevedela byť zlá. Otec bol prísny, ale mama bola veľmi zlatá. Rada spievala. A viedla nás aj s otcom ku viere. Ja si ju stále s láskou pripomínam a aj keď som sa ja sama stala mamou (mám päť detí)

snažila som sa všetko to, čo som dostala od mamy, vštepovala im. Tiež rada spievam, recitujem a hlavne sa usilujem udržať v rodine vieru v Boha, aj keď mi to spôsobilo v živote nejeden problém, zakázali mi učiť, museli sme sa prestahovať do iného mesta a pod. A snažím sa k recitovaniu viesť aj vnúčence, ale tam je to už ďažšie, pretože oni už majú mobily, futbal a iné veci a do recitovania sa im už veľmi nechce.

DANIEL KOHÁNI (PREŠOV)

Neviem presne, kto by to bol, ale určite by to bol človek z budúcnosti. Chcel by som vedieť, čo nás čaká, pretože si myslím, že smerujeme niekom, do pomyselného bodu, ktorý nevyzerá dobre. A ak niečo neurobíme, dopadneme veľmi zle.

ANETA ŠUGOVÁ (POVAŽSKÁ BYSTRICA)

Tak, to ste ma teraz dostali. Moja mamka nedávno umrela, preto som si vybrala aj ten text Emílie Filipovej. V jej subjektívnej lyrike je cítiť vďačnosť, životné protipóly – radosť, smútok, strádanie, ale aj nádej životnej harmónia a roky skúseností. Prepáčte. Na hocjakú otázku by som odpovedala v pohode, ale táto mi mamku pripomenula, takže som trochu rozochvelá. Ak by to teda šlo,

určite by som sa ešte chcela porozprávať s ňou.

TERÉZIA PRAVDOVÁ (TRNAVA)

Dobrá otázka. Teraz mi napadlo, že asi s Włisławou Szymborskou, pretože tu odznala jedna jej báseň, ktorú som pred časom recitovala. Jej poézia je taká, že sa do jej čítania človek nemusí nútiť, aspoň pre mňa je to poézia, ktorá ku mne prehovára jednoduchým spôsobom, a ktorá ma veľmi baví. Celkovo je pre mňa veľmi zaujímavým človekom. Takže, keby som s ňou mohla ísť na kávu, tak v pohode.

LUKÁŠ FRANKOVIČ (SPIŠSKÁ NOVÁ VES)

Veľmi náročná otázka. Asi by som sa spojil s Kainom. A keďže pochádzam z hereckej školy, položil by som mu najzákladnejšiu otázku, ktorú si herec kladie: PREČO? Prečo postava koná tak, ako koná? Ale jeho by som sa to opýtal v súvislosti s tým, čo urobil. Prečo zabil svojho brata?

TIMEA SPIŠÁKOVÁ (PREŠOV)

Chcela by som sa spojiť s iným mimozemským tvorom a chcela by som vedieť, či niekto alebo niečo existuje mimo našej planéty a aké to je.

V. KATEGÓRIA PREDNES POÉZIE

Željmíra Mišútová, Martin M. Rúfus: Ako stopy v snehu

V posledných rokoch sme sa dočkali niekoľkých kvalitných prednesov „skôr narodených“ alebo seniornych recitátorov. Recitátorov, ktorí neponukli len nostalgiu za klasických recitovaním klasických textov, ale tých, ktorí dokázali otvoriť srdcia aj mladým poslucháčom, vzbudniť v nich rešpekt, nájsť poučenie a energiu iného typu, nachádzanie namiesto neustáleho nepokojného hľadania, pocit stálosťi a dôvery. S fyzickou krehkosťou prišla s pani Željmírou na kubínske dosky aj veľká duchovná sila.

hodnotil Richard Vesely

Lukáš Frankovič, Spišská Nová Ves Pavol Suržin:
Spln duše

Text z pásma básnika samotára, v ktorom sa odohráva zápas človeka „na veľkej ceste k smrti“. Frankovič prednes funguje ako celok, od prvého vnemu (prosté kostymovanie) a iniciujúcich titulných veršov zroduenia, cez priznanie života na okraji spoločenstva až po zavŕšujúcu otvorenú výzvu k spoločnej účasti na jeho tajomstve. Podarilo sa mu vylúpnúť podstatu textu, ostať pri tom prirodzeným a vďaka tomu aj presvedčivým, a súčasne si vytvárať aj priestor na (budúce možné) o čosi intenzívnejšie vyjadrenie neznesiteľnej taživosti existencie.

Timea Spišáková, Prešov
Tat'jana Lehenová: Depresia je dáma

Lehenová je rafinovaná poetka, ktorá čitateľa (a recitátora) zvädza a zavádza, hovorí o čomsi a v skutočnosti vratí o čomsi celkom inom, presne tak ako to v naozajstnej poézii má byť. V prednese fungujú jednotlivosti, nie však celok, čo môže byť napr. dôsledkom nie celkom zreteľne motivovaného spájania odlišných textov do celku,

alebo najmä skutočnosti, že často tu slová vládnú nad recitátkou, zatiaľ čo by ona mala vládnúť ich významami.

hodnotil Peter Milčák

Aneta Šugová, Považská Bystrica Emília Filipová:
Prelet nad životom

Koláž z básnické sbírky je sestavením textů, které má interpretka jistě ráda. Přelet nad životem, časem, láskou, vztahem i samotou mluví z jejího srdce. Z veršů se občas stává próza a to je škoda. Velmi upřímný, ale méně barevný projev by jistě více zaujal s lépe posazeným hlasem. Velké jeviště u Anety možná vyvolává drobnou obavu.

hodnotil Aleš Vrzák

Melánia Hájková, Pezinok Vojtech Mihálik:
Hrdzavý prameň

Prednes na mňa zapôsobil pravdivostou, ktorá prameň zo životnej múdrosti a zo skúseností pred ktorými mám úprimný rešpekt. Hoci veľmi oceňujem prirodenosť a vkušnú ľahkosť celého prejavu, chýbala dômyselnosť práca s formálnou výstavbou prednesu – gradácia, presnejšie pointovanie myšlienkových celkov či väčšia tempo-rytmická variabilita.

Jana Krajčiová, Nová Ves Imre Madách: Adam a Eva

Snaha o živé sprostredkovanie sváru medzi mužským a ženským svetom prostredníctvom dialógu Adama a Evy do istej miery stroskotávalo na danostach samotného žánru. Bez prítomnosti rozprávača nie je možné jasne odlišiť pásmo prehovorov jednotlivých postáv. I preto propozície Hviezdoslavovho Kubína vylučujú dramatický text z výberu textu. Recitátorka sa prejavila ako temperamentný a energický typ a v budúcnosti by jej naturel možno vyzvávala nejaká z foriem epickej poézie.

Terézia Pravdová, Trnava
Erik Ondrejčka: Na vnútornej strane viečok

Výber básní zaradených do prednesu tematicky prechádza od dotýkania

sa nepostihnutelných záktú vlastného ja, cez prieskum „času pre dvoch“ až k finálnej otázke prázdnosti. Skúsená recitátorka od začiatku vo veľkej sústredenosti buduje atmosféru. Na miestach, kde

sí dokáže jasne predstaviť obraz, kde má sama pre seba zdôvodnenú motiváciu, dokáže emócia či myšlienka prejsť k publiku. Tam, kde si nie je istá významom alebo svojím postojom, skôrne k nadužívaniu dôrazov a istej spevnej intonácie. Pre budúcnosť by bolo možno dobré viac myšlieť na prepojenie detailov s celkom.

hodnotila Soňa Pariláková

V. KATEGÓRIA PREDNES PRÓZY

Daniel Koháni, Prešov

Johan Harstad: nokia. connecting people

Recitátor podal koncentrovaný a kompaktný výkon. Presvedčivý bol obzvlášť v cynických polohách, no zvolený text ponúka priestor na budovanie omnoho pestrejšieho psychologického oblúka. Absencia rozličných fáz a situačných zmien spôsobila, že sa z prednesu postupne vytrácalo to, čo malo byť jeho elementárnu podstatou – napäťie.

hodnotila Lucia Mihálová

AKO
UCHOPIŤ
PREDNES
NONSENSU
?

DOKÁŽEŠ SVOJIM
PREJAVOM
ZAPLNIŤ CELÚ
SÁLU?
AKO BYŤ
UVERITEĽNÁ?

RICHARD VESELÝ: NETRADIČNÉ VERDIKY

V súťaži odznelo 11 prednesov poézie a 13 prednesov prózy v IV. kategórii a 7 prednesov poézie a jedný prednes prózy v V. kategórii.

Ako vždy, súťaž priniesla niekoľko vynikajúcich vystúpení aj niekoľko sklamani. Tradične najväčšiu kvalitu priniesla kategória dospelých, aj keď sa počtom účastníkov nebezpečne scvrkáva, predovšetkým v prednese prózy, kde sme vlastne nemohli hovoriť o súťaži. Napriek tomu výkon Daniela Kohániho (J. Harstad – nokia, connecting people) splnil kritériá kvalitného a zapamätaťného prednesu a porota ho ocenila 2. miestom.

V prednese poézie dospelých boli pozoruhodné kvalitné prednesy recitátoriek seniorskej vekovej skupiny, ktoré zaujali iným typom energie, než vystúpenia mladších súťažiacich. Namiesto hľadania a experimentovania priniesli pokoj a skúsenosť, múdrost, dôveru a stabilitu. Želmíra Mišutová si za prednes výberu z básní M. Rúfusa a Melánia Hájková za Mihálokov Hrdzavý plameň si odniesli čestné uznania. Vítaz kategórie Lukáš Frankovič (Pavol Suržin – Spln duše) ukázal najzrelší prednes prehliadky s dokonale prepracovaným pôdorysom, technickou a myšlienkovou dokonalosťou, podporený kostýmom a striednymi funkčnými gestami. Ani druhá v tejto kategórii nesklamala. Terézia Pravdová (E. Ondrejička – Na vnútornej strane viečok) okrem sviežej dramaturgie ponúkla citlivý a vyvážený, hoci niekedy nie celkom vymotivovanú interpretáciu výberu z autorových intímnych básní. Viac rozpakov priniesla IV. kategória. Akoby doba so svojím zrýchľovaním, zovšednievaním nešťastia aj hojnos-

ti viedla k povrchnosti pri hľadaní a analýze interpretovaných textov.

Mnohým súťažiacim akoby stačilo prvotné očarenie a prvoplánové stotožnenie sa s náhodným textom a jeho skratkovité prispôsobenie okamžitých potrebám recitátora bez ohľadu na neorganickosť zásahu v kontexte integrity diela i interpretácie. Ak tím pripravujúci recitátora cíti nevyhnustnosť škrtať, spájať, či inak meniť pôvodný autorský text, musí dôsledne zvážiť motiváciu a prejavíť veľký cit a zručnosť, aby výsledný efekt nebol iba zaujíma-vým alebo samoúčelným experimentom, či nedajbože núdzovým riešením, ale aby povýšil novovzniknuté dielo na vyššiu kvalitu. Toto základné pravidlo pre všetkých,

ktorí chcú experimentovať bolo vydobyté a sformulované generáciami predošlých recitátorov a dokonale chráni pred omylmi, povrchnosťou, či nenapraviteľným zmrzačením pôvodných autorských textov, ale aj pred nepochopením zo strany poslucháčov či porót. Výber textu je základom úspešného prednesu. Ale pochopiteľne, sám o sebe nestačí. Iba pretavenie tohto textu do osobnej výpovede dáva celému procesu zmysel. Tématicky nebol tohtoročný Kubín chudobný na aktuálne problémy sveta. Trocha do úzadia ustúpili klasické témy lásky a smrti a nahradili ich pálčivé politické, ekonomicke, environmentálne problémy ľudstva. Tu sa niekedy stalo že téma presahovala možnosti vekovo primeranej interpretácie tejto kategórie.

Porota reflektovala na tieto neduhy tým, že neobsadila všetky stupne rebríčka najlepších. Napriek tomu ocenené prednesy priniesli čiastkové úspechy a prísľuby rastu od viacerých recitátorov. Tri druhé

miesta v kategórii prednesu prózy (Matúš Kušík, L. Dobrovoda – Smutný nespievam, Martin Kettmann, G. Faye – Malá krajina a K. Jánošíková, F. Švantner – Stretnutie) sa vyznačovali každý inou kvalitou i nedostatkami, pre ktoré ich porota nedokázalo spravodivo odlišiť, čo sa týka umiestnenia a rozhodla sa pre takto netradičný verdikt.

V prednese poézie predsa len prednes Bronislavy Ištvánovej (1. miesto - S. Plathová – Oco) a prednes Branislava Lacka (E. Jandl – Som sovi) vynikali nad ostatné svojou prepracovanosťou, disciplínou - a hlavne dramaturgickou čistotou a osobnosťou výpovedou.

TVRDOHLAVO PO SVOJOM

Pavol Náther hovorí s režisérkou
Maricou Harčárikovou

DS KONKE PRI KONZERVATÓRIU,
TIMONOVA 2, KOŠICE

**Čo zmenila pandémia na fungovaní
vášho súboru a aký bol (je) návrat
k živej divadelnej práci?**

Pandémia nám ubrala 2 roky zo života - z umelckej tvorby a nadšenia. Návrat bol rozpačitý, vleklý a taký, ako ked' sa ťažko prebúdza.

**Aké sú pozitíva a negatíva toho,
ked'si vyberiete na spracovanie
notoricky známy text?**

To je to negatívum, že je notoricky známe. Ja som nikdy takúto klasiku nerobila, ani neplánovala robiť. Ale kedže si dievčatá aj na sólo recitovanie vybrali Anču, tak sme si povedali, že to skúsime aj ako divadlo. Pozitívne je to, že začínajú rozumieť takýmto textom a oceňovať našu klasiku. A ja som si tiež skrze nich zaúlbila Hviezdoslavu.

Nie nadarmo sa najväčšia súťaž v prednese poézie a prózy na Slovensku odohráva v Kubíne. A nie nadarmo nesie meno po najväčšom a najvýraznejšom slovenskom básnikovi. Jeho dielo predstavuje skutočné skvosty v podobe rozmanitej škály tém, žánrov, foriem. Nie nadarmo divadelní tvorcovia siahajú po jeho epických básnach či baladách. Tie majú spravidla dokonale vystavanú dramatickú štruktúru, dramatický oblúk, obsahujú často silné napätie, výraznú gradáciu, lirické/snové pasáže, vášnivé ba priam živelné časti, či náznaky erotiky a v neposlednom rade aj prvky humoru, irónie, sarkazmu ale aj katarzie. A čo je dôležité - vždy prinášajú hlboké a stále vysoko aktuálne posolstvo.

Tvorcom z košického konzervatória a režisérke Marici Harčárikovej sa podarilo priniesť do Kubína známu Hviezdoslavovu baladu „Anča“ v čistej javiskovej podobe. Tri dievčatá, jeden hustista, jemne stylizované kroje, šatky (ktoré spĺňali nielen kostýmovú funkciu, ale aj divadelne funkčno-akčnú), rozohrávajú príbeh vzbury mladého človeka proti rodičovskej autorite. Rola matky - rozdelená medzi dve interpretky - symbolicky akoby naznačuje neustále príkazy, zákazy, povely, ktoré je dieťa, či dospeievajúci tínedžer nútenej počúvať z každej strany. Napriek týmto varovným hľasom sa však Anča rozhodne urobiť

si tvrdohlavo po svojom. Hoci chvíľu váha, vlastné presvedčenie o správnosti rozhodnutia napokon zvíťazí. Varovné a ustráchané „hlasy“ matky sa neskôr scénicky premieňajú na „hlasy“ okolia, ktoré človeka často spochybňujú, Oberajú ho o sebavedomie, vysmievajú, ponížujú. Čeliť takému tlaku si často vyžaduje enormné úsilie. A prekonať ho stojí veľa. V prípade Anče je to cena najvyššia - vlastný život. Akcentovanie tohto motívua považujem za výrazný režijno-dramaturgický posun.

Hudobná zložka – hra na husliach – pôsobí kompaktne, nerušivo, v niektorých momentoch dodáva javiskovej akcii ďalší významový plán

(viď napr. zapínanie gombíkov na vestičke). V niektorých pasážach by sa však žiadala ešte väčšia hudobná kontrastnosť, zmena dynamiky, či hudobného motív. Časťam divadelného spracovania by väčšia dynamika rovnako prospela. Kontrast jednotlivých situácií by tak bol ešte výraznejší. Možno 'pár minútiek' z inscenácie by sice ubudlo, umocnilo by to však celkový dojem.

Sme radi, že ani na tomto 68. ročníku HK divadelná podoba poézie z tvorby Pavla Országha nechýbala a tímu z Košíc za to dákujeme!

Peter Weinciller

SPRVOU PRASKLINKOU

Jarko Broz hovorí s režisérkou
Lindou Petrákovou

ZÁDRAPKY PRI ZUŠ, SENICA

**Čo zmenila pandémia na fungovaní
vášho súboru a aký bol (je) návrat
k živej divadelnej práci?**

Pandémia zmenila určite fungovanie nášho súboru, dostávali vlastne odo mňa tvorivé úlohy a zamerali sme sa na to, čo môžu robiť aj sami doma. Stali sa fotografmi, robili videá, jednoducho zamerali sme sa na veci, na ktoré nie je čas počas bežného života, dostali priestor robiť úplne iné veci a bolo veľmi zaujímavé sledovať, že aj takí ktorí sa prejavujú menej v triede alebo na javisku, tak táto možnosť im otvorila také nové dvere a nové možnosti, o ktorých možno ani nevedeli. Začali byť naozaj tvorivý v iných smeroch. A doteraz v tom popri živej divadelnej práci pokračujú.

Ako vznikala a vznikla dnešná inscenácia?

Pracujeme takým spôsobom, že väčšinou prinesiem rôznorodé texty bez akéhokoľvek obmedzenia ohraničenia a snažím sa sledovať skupinu, na čo reagujú, kde nastáva súznenie, v akých témach a oblastiach. Jednoznačne ich zaujala environmentálna téma a s ňou súvisiaca ľahostajnosť, s akou spoločnosť pristupuje nielen k tejto téme. To bolo niečo, čo sa ich veľmi dotýkalo. Takéto rôzne veci sa nám pospájali, až to vykryštalizovalo. Nemala som žiadny konkrétny plán, jednoducho sme tomu nechali voľný priebeh. A keď sa objavila prvá prasklinka, už to išlo.

Členovia súboru Zádrapky sa podujali na tohtoročnej celoslo-

venskej súťaži Hviezdoslavovho Kubína uviesť v rámci kategórie divadiel poézie montáž kvalitívne rozličných poetických textov od viacerých autorov rozličnej proveniencie pod názvom Guľa v réžii Lindy Petrákovej. Táto rôznorodosť však nemusí zákonite spôsobovať estetické problémy, ak sa s ňou – aj v rámci intertextuálneho nadvzťavania – pracuje citlivou a v dôsledne artikulovanom inscenačnom zámeru. Potvrdili to aj samotní tvorcovia, ktorí v intenciách chudobného divadla (jediný scénografický prvk inscenácie tvorila biela kocka, ktorá pars pro toto zastupovala rozličné funkcie vo vzťahu k interpretom), vypovedali sami za seba o mimoriadne závažnej téme – apokalypotickej vízii sveta cez civilizačno-ekologicke problémy človečenstva, ktoré

zažívame čoraz väčšmi na vlastnej koži. Tvorbou sugestívnych poetickej obrazov, rodiacich sa akoby tu a teraz, radených sice viac v horizontálnej než vo vertikálnej rovine, teda adične (čo možno chvíľami mohlo pôsobiť monotónnejším dojom a vyvolávať pocit prílišnej „divadelnej všeobecnosti“) sa pokúsili o poetologické prekračovanie hraníc divadla poézie a priniesli na scénu sugestívnu generačnú výpoved's interpretačne dôsledne vypracovaným slovom. Navyše, s pomerne veľkou mierou dištancie od artikulovanej témy najmä prostredníctvom ironického odstupu neraz vyvolávajúceho názakový komický efekt či humorný úškrn, čím neraz scudzili a tým aj odlaďhili ľaživosť traktovanej témy či celkovú atmosféru inscenácie. Jej tajomnosť a zvláštnu magickosť (guľa ako fenomén, o ktorej sa iba hovorí, no nie je – paradoxne – v scénickom priestore explicitne znázornená) Seničania ešte podporili umne zvolenou hudobnou dramaturgiou umocňujúcou sémantické gesto inscenácie, ktorej leitmotívom bola samotná relativizácia gravitácie, pretože aj tá – ako vypovedajú tvorcovia predstavenia – „je otázkou názoru“. Nech je tematické i inscenačné hľadanie pre týchto divadelníkov i nadálej takým dobrodružstvom, aké sme mali možnosť odsnímať v interpretovanej inscenácii.

Miron Pukan

ZROD TÉMY

Jarko Broz hovorí s režisérkou Silviou Svákusovou

**FÚZIA PRI ZUŠ, VEĽKÝ KRTÍŠ
Čo zmenila pandémia na fungovaní
vášho súboru a aký bol (je) návrat
k živej divadelnej práci?**

Pandémia zmenila úplne všetko! Tvorbu online predstavenia sme nezvládli a tak sme len vyckávali a dufali v skorý návrat do tvorivej reality. Prežili sme! Čoho výsledkom je aj tohtoročná inscenácia spáchaná v extra zrýchlenom móde. Pozitívom je, že sme si všetci uvedomili, ako veľmi nám spoločná tvorba chýbala!

**Ako vznikala a vznikla dnešná
inscenácia?**

Dlho sme nevedeli, čo budeme hrať lebo potom kovide sme boli všetci nejaký vyresetovaní a výprázdení. A už sme nemali potrebu rozprávať o kovide. Prišli sme na to, že nás trápi jediné, že už nevieme, o čom hrať, aby sme niečo odkázali divákovi, a zhodli sme sa na tom, že, bohužiaľ, komercia, gýč likviduje niečo hodnotnejšie. A tak sa teda zrodila téma a Kereta sme na to trochu „zneužili“. K dnešnej insce-

náci? Decká sú rozlezené po celom Slovensku, tak sme radi, že sa vôbec stretneme na pár skúškach. Som vďačná, že sú ochotní tvoriť a svojou tvorbou niečo vysvetlovať.

Podstatou poetickej divadelnej transformácie textu je vnútorná výstavba obrazu. Interpretácia textu, ktorá stojí na začiatku tohto procesu, musí obsiahnuť čo najväčšiu oblasť prieniku vertikality a horizontality. Teda toho, čo je obsiahnuté vo významových rovinách textu a toho, čo súvisí s pochopením textu v šírke jeho kontextov. Tá oblasť je pomerne veľká, no má svoje hranice. Ak text nadinterpretujeme alebo ho uzavrieme do takých formálnych výrazových prostriedkov, ktoré mu znemožnia emanovať, stratí sa. Rovnako ako jeho autor či autorova poetika.

Inszenácia Štvornožci vychádza z dystopického obrazu ľudstva, ktoré napadol vírus ničiaci schopnosť človeka tvoriť. Spisovateľ má poslednú príležitosť niečo vytvoriť

a zachrániť človeka smerujúceho k vyprázdnosti svojej filozofickej definície. Každé slovo, každý motív môže zachrániť človeka v jeho dejinnej snahe o naplnenie. A tak sa zachraňuje: slovami, obrazmi, rekvizitami, kostýmami, hudbou, všetkým, čo divadelný jazyk ponúka. Formálne prostriedky sa kopia, ale odkazujú na jeden význam. Sú silne estetizované, preto dokážu neustále pútať našu pozornosť, no po každom obraze sa vraciame k tomu jednému významu. Čím je javisko plňšie, tým je metaforická rovina vyprázdnenejšia; postupne dochádza k defraudácii významu – inscenovanie Keretových Štvornožcov by sme pokojne mohli zameniť napríklad za inscenovanie Jarryho Kráľa Ubu.

Nekompromisnosť a húževnatosť
Silvie Svákusovej pri vytváraní vlastného divadelného jazyka, výtvarne nasýteného a odvážneho, sú obdivuhodné. Rovnako ako presvedčenie kolektívu hovoriť o podstate človeka v konfrontácii so súčasnými spoločenskými tendenciami, rovnako ako ich odvaha prijať ponúkanú estetiku divadelných prostriedkov. Niekoľko sa však stáva, že sa spojenie textu a jeho artikulovanej javiskovej formy rozvolní. Čo nemusí byť problém, ak tvoríme výtvarnú/pohybovú divadelnú inštaláciu; ak však vytvárame divadle poézie, bude nám znemožné nájsť javiskovú metaforu.

Diana Laciaková

PÁ, O. HVIEZDOSLAV XVII

Ked' Kubínom sa zvolna túlam nočným,
hľa, kolko na mňa hľadí hviezdnych očí
sťa ja na tohtoročný kumštu počin,
ktorý jest pre mňa, pevca, užitočným.

Tak neba zázrak zrak môj stočí
a svižnou kročajou ja za ſhou bočím,
ó, múza, vráska nad obočím,
kam zviedlas' ma v tom zlatom koči?

O kom to čmáram tento ľubozvučný zločin?
Má sladkých sedemnášť a nečujne k vám vkročí
s ružovou mašľou na vrkoči,

pokojný útly sonet, var' sa nezdivočí,
ked' ho raz dokonca aj niekto dočí-
ta, tento môj skvost na poézie kolotoči.

Jarko Broz

68. HVIEZDOSLOV KUBÍN
INFO #4
© 2022

ŠÉFREDAKTORKA:

DOMINIKA MORAVČÍKOVÁ

REDAKTORI:

JARKO BROZ, DUŠAN JABLONSKÝ,

PAVOL NÁTHER

GRAFICKÝ DIZAJN:

LAURA MOROVSKÁ

VYDÁVA:

NÁRODNÉ OSVETOVÉ CENTRUM,
BRATISLAVA & MESTSKÉ KULTÚR-
NE STREDISKO, DOLNÝ KUBÍN

WWW.NOCKA.SK

WWW.MSKSDK.SK

[FB/HVIEZDOSLOV KUBÍN](https://www.facebook.com/Hviezdoslov-Kubin-100000000000000)

